
Ús i abús dels qualificatius Roser Latorre

Ens adonem que l'ús dels adjectius qualificatius a vegades trontolla. Algun cop són col·locats en un lloc inadequat de l'oració; altres vegades se n'abusa. O bé són introduïts en frases que han estat manlle-vades del castellà, i aquest fet els fa generalment incorrectes o inne-cessaris.

Vegem alguns dels exemples que hem pogut aplegar:

— *Són *els afectats veïns* que esperen una indemnització.

— *El llibre parlava d'*un nou i desconegut món*.

— *La noia del quadre té *un bonic gat* a la falda.

— *Són fenòmens de *difícil predir*.

— *Aquell home va morir *d'alta tensió* (sentit a una dona d'Olot).

— *Un tren ha atropellat un home *d'avançada edat* (sentit per ràdio).

Convé recordar que els qualificatius poden canviar tant el sentit com el ritme de la frase segons si són col·locats davant o darrere el substantiu. Si volem fer comparacions amb el castellà, ens adonem que la nostra llengua té més tendència a posposar l'adjectiu que no la llengua veïna¹. Tanmateix, aquesta posposició, que és generalment necessària quan l'adjectiu té un valor especificatiu o delimitatiu

²

, deixa de ser-ho quan serveix per a explicar o descriure, per a parlar d'una qualitat que es considera natural o potser digna de ponderació

³

.

Així, quan parlem de *països subdesenvolupats*, ens referim a uns de concrets o específics. I quan diem: un *home pobre* expressem un estat o condició específica d'aquell individu.

El sentit canvia, és clar, si aquest adjectiu precedeix el nom:

És *un pobre home* (doncs, mancat de voluntat, d'energia, etc.). És a dir, que en descrivim el caràcter. Podríem continuar amb exemples paral·lels com: un *manobre trist*

o

un trist manobre;

un gran dissenyador

o

un dissenyador gran;

etc.

L'eurítmia, independentment del valor de l'adjectiu, també pot influir en la seva col·locació dins la frase. I ara se'ns acut de recordar el primer vers d'aquella poesia castellana que fa: *Juventud, divino tesoro...*

i que podem traduir mot per mot així:

Joventut

,
diví tresor...

Però ens sembla que guanya en musicalitat si diem:

Joventut

,
tesor diví...

3

Per tot el que hem exposat, considerem que les frases recollides en els nostres mitjans i que hem transcrit al començament de l'article, millorarien o foren més correctes si eren substituïdes per aquestes:

— Són els *veïns afectats* que esperen... (precedint el nom canvia el sentit, evidentment).

— El llibre parlava d'*un món nou i desconegut*.

— La noia del quadre té *un gat bonic* (o *molt bonic*) a la falda.

— Són fenòmens *difícils de predir* (o *de predicció difícil*).

— Aquell home va morir de *tensió alta*.

— Un tren ha atropellat un home *d'edat avançada*.

L'abús dels adjectius qualificatius –o d'altres elements gramaticals amb funció adjectival– pot portar a fer frases incongruents, com ara aquesta:

— *Aquestes carxofes tenen molta qualitat, *molta tendresa*.

Lloar la bona qualitat d'unes carxofes, sobretot si la lloança és merescuda, està bé; però que pel fet de ser molt tendres diguem que tenen molta *tendresa* fa somriure, perquè aquest substantiu, que descriu una qualitat, té un sentit figurat que el Diccionari Fabra defineix així:

tendresa *fig.* Condició del qui cedeix fàcilment a les impressions; afecció plena de dolcesa que

hom sent envers algú; manifesta-ció d'aquesta afecció.

La seva aplicació, doncs, en aquella frase ens fa pensar en unes carxofes afectuoses, sensibles, que potser ens poden arribar a acaronar mentre les pelem o les tirem a l'olla o a la paella. Hauria valgut més dir, simplement:

— Aquestes carxofes són *molt tendres* i de molt bona qualitat.

O també:

— Aquestes carxofes tenen *molta tendror*, molta qualitat.

De vegades els qualificatius són una temptació que ens ajuda a allargar la frase, o a fer-la més florida. Però cal vigilar l'ús que fem d'aquests qualificatius perquè en lloc de millorar la dita frase la poden espatllar.

-
1. Vegeu Antoni Badia Margarit, *Gramática Catalana*, Ed. Gredos, vol. II, pp. 150-151.
 2. Vegeu María Moliner, *Diccionario de uso del español*, art. *específico*.
 3. Recomanem sobretot de llegir un treball de Josep Ruaix, molt complet sobre aquest tema, dins *Obsevacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 1*, pp. 105-110, Moià 1994.